

**Строго поверителна справка от Дирекция Държавна сигурност в МВР за
вражеската дейност на турското, арменското малцинство, помаци и цигани за
периода 1 януари – 15 май 19 т.г. [1951]**

Характерно явление за турското малцинство през този период от време е съществуващо от преди голямо желание за изселване в Турция, особено след като някои са получили разрешение да заминат. Подаването на документи за изселване е станало масово явление. На някои места се правят списъци на желаещите да се изселват и се изпращат делегации до турските консулства в София, Пловдив и Сталин. Наред с това от страна на вражески настроените елементи всред турските среди се разпространяват слухове, че животът в Турция бил много хубав и евтин. Заплашвали тези, които не подавали документи за изселване, че щели да бъдат изпращани на каторжна работа в Сибир. Главни проводници на турската пропаганда са турските консулства, радио Анкара, Лондон и Америка от една страна, от друга мюфтиите, някой учители и др. Забелязано е, че изпратените делегации до турските консулства след завръщането си провеждат още по-силна агитация за изселване. Така напр. София Фехимова от Русе, след завръщането си от консулството в София, е разпространила слуха, че турци които останали в България, щели да бъдат изпратени в СССР на заточение.

Пред Хюсно Алимов от гр. Русе, който ходил в консулството в гр. Сталин да поднесе списък на желаещите за изселване, консула се изказал, че в Турция имали нужда от специалистите, независимо от тяхната вяра и народност, вратите на Турция са винаги отворени за тях. В резултат на тези думи на консула са последвали масово заявления за изселване.

Асен Адамов Мустафов от гр. Видин се поставил в услуга на желаещите да се изселят и агитира същото. Същият им пишел заявленията, заверявал удостоверения издавани от мюфтийството, че желаещите да се изселят били от турски произход. Случаи на масово подаване на заявления за изселване са забелязани в Търговище, Преславска, Новопазарска и др. околии. Наред с пропагандата за изселване се водеше агитация и за саботиране на стопанския план и другите мероприятия на правителството, което се изрази в отказване да подпишат договорите с държавата за засяване на тютюна, памука и други култури. Така например, селяните от с. Седефче, Крумовградско са отказали да подпишат договора. Лицата Юмер Мустафов и Шариф

Юхови от с. Орешница, Кърджалийско са приготвили тютюневите разсадници, но без да хвърлят семена. Към края на тримесечието, като по даден сигнал всички турци отказали да подпишат договорите, потърсиха държавните органи да сключат същите. Вражески настроените елементи започнаха да се проявяват като най-добросъвестни изпълнители на правителствени и партийни нареждания, цел да претърпят бдителността на властта и Партията. През това тримесечие са забелязани редица случаи на опити за преминаване на границата нелегално, а някои от тях успели да преминат. При опит за преминаване нелегално границата е била заловена група в Златоградско, предвождана от учителя Феим Исмаилов Пехливанов, който е бил един от най-активните членове на ДСНМ в околията и изпълнявал най-добросъвестно всички задачи поставени му от Партията и ДСНМ.

През отчетното тримесечие са забелязани редица случаи на опити за преминаване нелегално границата със семействата си, единично или на групи. Повече от тях са заловени. Така например на 28. 3. т. г. са направили опит да преминат границата 16 ученици от прогимназията (турската) в с. Мишево, Момчилградско. На 30.3. т. г. лицето Осман Османов Джеферов е направил опит да премине границата заедно със съпругата си и двамата от с. Козица, Момчилградско. Поведението на българо-мохамеданското население с нищо не се различава от това на турците. Желанието за изселване всред тях е много голямо. Пропагандата за изселване всред помаците е много голяма. Турските консули, ходжи и учители ги агитират да се изселят в Турция, като им посочват два изхода, или да се изселят във вътрешността на страната и там да се запишат като турци, след което да заминат или да използват близостта на границата и преминат нелегално. Голямо е желанието на помаците за изселване от Неврокопска околия. Тук помаците са се събирали на групи в отделни къщи и обмисляли начини за изселване заедно със семействата си по нелегален път. Такива случаи има отбелязани в по граничните села: Годешево, Жижево, Туховище и др. Към края на тримесечието някои помаци от подготовка за нелегално преминаване, преминаха към опити да преминат в Гърция. Така например, ходжата от с. Жижево, Неврокопско Небие Небиев е минал границата заедно с брат си и семейството си. По същото време, към края на тримесечието при опит да преминат границата били заловени 32 души от с. Туховище, Неврокопско. Цялото село се готвило да замине.

Активни подбудители сред помашкото население за изселване в Турция са ходжите, хатибите и имамите, чиновниците в мюфтийствата и вероизповедните общини, писмата от Турция и най – вече селските градски чорбаджии.

АРМЕНСКО МАЛЦИНСТВО

През същия период от време не са забелязани особени форми на вражеска проява сред арменското малцинство, освен някои реакционно настроени елементи, да злословят по адрес на Народната власт или пък да разпространяват слухове за война. В по-голямото си болшинство, арменското малцинство е организирано в културно просветна организация „Ереван“. Същата живее редовен организационен живот. Ръководните места в организацията се вземат от добри отечественофронтовци. Напоследък сред вражески настроените елементи се забелязва стремеж за навлизане в организацията „Ереван“, с цел да заеме ръководството на същата. Така например, секретарят на Хасковския клон на организацията, който изхожда от ташнагистки среди в пияно състояние се изразявал публично против народната власт. Подобни случаи са отбелязани в организациите в Пловдив, Сливен и др. През отчетното тримесечие няма извършени персонални промени в организацията „Ереван“. Характерно за отбелязване е заминаването на епископ Киркор Гарабет Гарабедян за Турция. По повод заминаването му в Пловдив и други градове са му устроили изпращане задържането на Капреил Капреилов се коментира твърде ограничено. Въпреки това, обаче малкото изказвания от страна на прогресивните, а така също и реакционните среди, гледат на същия като на герой, изказват съжаления, че е задържан.

През това тримесечие не са забелязани прояви на желание за изселване в Съветска Армения или Турция.

ЦИГАНИ

През същия период по линия на циганското малцинство не е забелязана особена форма на вражеска дейност, освен разпространяване вражески слухове и вицове по адрес на народната власт. Сред циганите в последно време се забелязва голямо желание за изселване в Турция. От подалите документи цигани от Пазарджик, Пловдив, Сливен и Русе за изселване – седем семейства са получили разрешение да заминат, което е засилило още повече желанието у същите да се изселят. През този период от

време по линия на „цигани“ се е работило за изясняване какви организации имат и тяхната структура. Откриване и проучване на всички членове на ЦК на циганската организация за създаване на агентурно-информационен апарат. По линия на турско малцинство през този период от време се водят следните разработки:

АКТИВНИ РАЗРАБОТКИ В страната се водят всичко 4 активни разработки: „Ялчън“ от ДС Елена на лицето Мехмед Реджепов Хатибов за вражеска дейност, „Дервиш“ , „Топуз“, и „Крокодил“ , първите две са открити от 2-ри отдел към края на 1949 год. на политическите емигранти – Мехмед Торгул Делиорман и Садък Шериф Тоджу. Наличната агентура по разработките е недостатъчна но има възможност за бъдеще да бъдат обезпечени с такава. Активна разработка „Крокодил“ е открита на обекта Юсуф Реджепов Къров – студент за установяване дали обекта има връзки с лица уличени в шпионаж.

ПРЕДВАРИТЕЛНИ РАЗРАБОТКИ. Общо в страната се водят 18 представителни разработки, от които една само групова, останалите еднолични, открити изключително за разпространяване на вражески слухове и злословие по адрес на народната власт. Плевенски окръг – предварителна разработка „Караман“ , Русенски окръг „Ялчън“ и „Сър“ Сталински – „Страхил“ , „Картуна“, Коларовградски – „Туран“, Видински – „Асан“ , Хасковски – „Хамалин“, „Шишко“, „Палач“, „Лудият“ и груповата разработка „Пътници“ откриха на лицата Али Мехмедов от с. Лиличка и Афус Алиев от с. Звенарка, Крумовградско, уличени в поддържане връзки с консулството. Старозагорски – „Дезертъор“ и „Подлец“ и в Благоевградски окръг има три предварителни разработки.

ОН-ДОСИЕТА

Общо в страната се водят 73 ОНД. Повече от тях са обезпечени с добра агентура и достатъчна. По останалите линии няма заведени активи или предварителни разработки освен по линия на арменско малцинство има заведени две ОНД в Бургас и в София и Гр. СЛУЖБА общо 11 ОНД.

АКРДОПБГДСРСБНА

ф. 13, оп. 1 , а. е. 759, л. 91-94